

Streszczenie

Działalność prawno-normatywna kardynała Bedřicha Fürstenberga, arcybiskupa ołomunieckiego

Życie i działalność kardynała Bedřicha Fürstenberga (1813 – 1892) przypadło na ciężkie czasy dla Kościoła katolickiego. Na przełomie XVIII i XIX w. Kościół najpierw doświadczył represji ze strony przywódców Wielkiej Rewolucji Francuskiej, a następnie od Napoleona Bonaparte, który zawarł konkordat ze Stolicą Apostoską (1801) i wykorzystał to, aby papież Pius VII uczestniczył w jego koronacji na cesarza, a później internował go na pięć lat (1801 – 1814).

Kongres Wiedeński potwierdził, że papież jest głową Państwa Kościelnego, ale też przyznał monarchom prymat władzy państwowej nad działalnością Kościoła.

Następnie pojawiły się tzw. nowe prądy umysłowe w rodzaju liberalizmu, nacjonalizmu, anarchizmu i socjalizmu, a w końcu komunizmu, wg manifestu K. Marksa i Fr. Engelsa. Marksistowskie tendencje miały charakter antyreligijny i antykościelny. Nasiliły się one gdy w 1848 r., w większości krajów europejskich, wybuchła Wiosna Ludów.

W drugiej połowie XIX w. w monarchii austro-węgierskiej władze państwowe stwarzały coraz większe rygory wobec Kościoła, a nawet lokalnie posuwały się do sekularyzacji jego dóbr.

Kardynał Bedřich Fürstenberg urodził się 8 października 1813 r. w Wiedniu. Jego rodzice byli zamożnymi szlachcicami, sprawowali ważne funkcje na dworze wiedeńskim. Swoją genealogię wywodzili od władców Szwabii z początków XII w.

Młody Bedřich Fürstenberg uczył się w najlepszych szkołach. Gdy podjął studia filozoficzne, powziął decyzję, że zostanie księdzem. Do wiedeńskiego seminarium księży wstąpił w 1831 r. Rok później, w katedrze św. Szczepana, otrzymał cztery niższe święcenia. W grudniu 1835 r. ukończył studia teologiczne i otrzymał święcenia na diakona. Funkcję tę sprawował w kościele pod wezwaniem św. Michała w Ołomuńcu. W 1838 r., po zdanych wcześniej egzaminach, otrzymał tytuł doktora teologii i objął probostwo w austriackiej miejscowości Harbach, gdzie spędził prawie pięć lat. Następnie powołany został na funkcję proboszcza w Kromierzyżu i kanonika

kapituły w Ołomuńcu. Od 1842 r. był też członkiem rady biskupiej i asesorem konsystorza. W stolicy metropolii morawskiej, będącej też centrum uniwersyteckim, otrzymał stanowisko archiwisty kapitulnego i powierzono mu także zadania opiniotwórcze odnośnie działania fakultetu teologicznego.

6 czerwca 1853 r. został wybrany na arcybiskupa ołomunieckiego, a po trzech miesiącach, w katedrze św. Wacława, odbyła się uroczystość wyświęcenia go na biskupa.

Już w dniu konsekracji arcybiskup wydał swój pierwszy list, w którym apelował do księży, aby szczególną uwagę przywiązywali do kształcenia młodzieży, do więzi ze Stolicą Apostolską, a także do lojalności wobec władzy cesarskiej. Wierzący lud prosił zaś o słuchanie swoich księży i nieuleganie kłamstwom rozgłaszanym przez fałszywych proroków.

W działalności arcypasterza wyróżnić można następujące priorytety:

1. Troska o wzrost powołań do kapłaństwa, kształcenie młodzieży męskiej na księży w seminarium ołomunieckim i rozwój fakultetu teologicznego na Uniwersytecie Pałackiego. Dla realizacji tych celów wydał liczne rozporządzenia, które poprawiły byt materialny wymienionych instytucji.
2. Reaktywacja tzw. małych seminariów, czyli 8-letnich szkół dla chłopców, którzy mogliby uczyć się dalej, aby zostać księdzem lub członkiem chóru wykonującego śpiewy liturgiczne. Arcybiskup utworzył cztery takie seminaria.
3. Troska o wychowanie młodzieży żeńskiej. Arcybiskup założył wiele szkół dla dziewcząt, a prowadzenie ich powierzył siostrze zakonnej (franciszkom, szarytkom, dominikankom i siostrze z innych zakonów).
4. Propagowanie pielgrzymowania do miejsc świętych na Morawach, do Velehradu, Świętego Hostynia, Świętego Kopeczka, Frýdka i Chrzcina, a także za granicę, do Rzymu, Lurd, Fatimy, Częstochowy i Ziemi Świętej.
5. Dbłość o misje ludowe. Misje tego rodzaju arcybiskup rozpoczął już w 1854 r. Polegały one na lokalnych uroczystościach kościelnych z udziałem księdza biskupa, co okazało się bardzo skuteczne w pobudzaniu i odnawianiu wiary katolickiej.
6. Wspomaganie misji księży do krajów zamorskich, w Afryce i Ameryce.
7. Wspomaganie katolickich stowarzyszeń rzemieślników i robotników.
8. Rozwijanie kultu świętych Kościoła.

Działalność prawno-normatywna arcybiskupa *sensu stricto* polegała na wydaniu dziesiątków dekretów. Autorowi udało się odnaleźć 33 spośród nich. Te odnalezione dekrety można podzielić na cztery części tematyczne.

1. Postanowienia dotyczące odnowy duchowej w archidiecezji.

Na pierwszym miejscu należy wskazać Postanowienia o poście z 1854 r. (nr 11). Arcybiskup wyszczególnił w nich dni postne i określił, w których z nich należy powstrzymać się od spożywania mięsa.

Następnie na uwagę zasługuje dekret (nr 13), w którym arcybiskup ogłosił odpusty dla Sodaliczki Niepokalanego Poczęcia — Bractwa Mariańskiego w Ołomuńcu. Dołączył do niego dekret papieża Piusa IX. Papież życzył Bractwu, aby rosło w siłę i przynosiło pożytek.

Arcybiskup szerzył kult świętych Cyryla i Metodego. Rok 1863 ogłosił Rokiem Jubileuszowym, w tysiąclecie przybycia tych świętych braci z Soluny na Morawy. W osobnym dekreście (nr 19) upoważnił spowiedników w całej archidiecezji do udzielania odpustów i określił ich warunki.

Niektóre dekrety, mające umacniać kult świętych, nie były własne, lecz tylko propagowały postanowienia papieża. Przykładem może być dekret (nr 32) o ogłoszeniu św. Franciszka Salezego nauczycielem Kościoła.

W dwóch dekretach (nr 15 i 16) arcybiskup przywołał pamięć Jana Sarkandra i podał do ogólnej wiadomości, że ten sługa Boży, dekretem papieża Piusa IX, uznany został za błogosławionego.

Ważnym wydarzeniem w dziejach Kościoła było zwołanie przez papieża Piusa IX, w 1868 r., Soboru Watykańskiego I. W jego obradach brał udział biskup ołomuniecki. Na zakończenie Soboru Pius IX ogłosił odpusty papieskie. Arcybiskup Fürstenberg wydał wówczas dekret (nr 27) o odpustach w swojej archidiecezji wzorowany na postanowieniach papieża.

Z okazji 25-lecia pontyfikatu Piusa IX, w uroczystym dekreście (nr 28) arcybiskup wezwał kler i wiernych, aby świętowali ten jubileusz. Arcybiskup był niezmiernie oddany Stolicy Apostolskiej. Organizował na Morawach nie tylko zbiórki pieniężne, ale także werbunek dla obrony Państwa Kościelnego. Pius IX nadał mu tytuł „Asystenta tronu papieskiego“, a Leon XIII, 12 maja 1879 r., przyznał tytuł kardynała.

W trosce o uwzniesienie życia duchowego w archidiecezji, arcybiskup wydał dekret pt. „Zalecenie utworu muzycznego“. Rekomendował w nim wykonywanie w okresie

Wielkiego Tygodnia utworów z księgi pasji opublikowanej przez Jana Skraupa, mistrza kapeli muzycznej świątyni metropolitalnej w Pradze.

Dodać jeszcze należy dekret (nr 21) stanowiący zakaz rozpowszechniania bezbożnej i bluźnierczej książki Ernesta Renana o życiu Jezusa.

2. Dyrektywy odnoszące się do szkolnictwa sprawowanego przez Kościół.

Grupę tych dekretów rozpoczyna pismo dotyczące mianowań adiunktów na fakultecie teologicznym w Ołomuńcu (nr 2, zał. 2). Następnym był dekret dotyczący stanu szkół powszechnych i poziomu nauczania w nich religii (nr 7). Arcybiskup zarządził, aby gorliwi nauczyciele zostali mu przedstawieni, żeby mógł im wystawić osobistą ocenę i przekazać ją do ministerstwa szkolnictwa w Wiedniu. Do grupy tych dekretów można zaliczyć także Oznajmienie dotyczące warunków przyjęcia uczniów do seminarium w Kromierzyżu (nr 14) oraz Postanowienia dla wsparcia nauki religii (nr 33), w których kardynał apelował do księży, aby informowali go, gdy władze państwowe naruszają ich prawa do nauczania religii.

3. Dekrety mające służyć umacnianiu społeczności wierzących we wszystkich sferach życia.

Należy tu wyróżnić dekret będący listem założycielskim dla wprowadzenia Towarzystwa Jezusowego na Velehrad (nr 4, zał. 4). Później arcybiskup za pośrednictwem Towarzystwa Wspomagania Archidiecezji Ołomunieckiej, które sam założył, zawarł umowę z Towarzystwem Jezusowym, w której przekazał jezuitom budowlę i grunty rolne leżące wewnątrz murów okalających Velehrad.

W trosce o umacnianie społeczności wierzących arcybiskup wydał dekret (nr 3) dotyczący udzielania przywilejów ołtarzowych oraz indultów kościołom i kaplicom jemu podległych.

Podobny charakter miał dekret (nr 6) będący pozwoleniem na tworzenie prywatnych kaplic przez księży i laików. Arcybiskup uregulował w nim, jaki krąg osób może uzyskać pozwolenie na budowę kaplicy. Z prawa tego korzystali głównie księża w zaawansowanym wieku, ale także pensjonaty charytatywne i domy emerytów.

4. Dekrety kierowane do księży odnośnie sprawowania liturgii, obrzędów i prowadzenia ludu do pobożności.

Arcybiskup po uzyskaniu pozytywnej opinii Stolicy Apostolskiej wydał dekret (nr 8) pozwalający wszystkim księżom w archidiecezji (i zakonnikom mającym moc prawną spowiadania) na udzielanie absolucji generalnej i błogosławieństwa

połączonego z odpustem zupełnym, gdy umierający wyrazi żal za grzechy i pobożnie będzie wzywał imienia Jezusa.

Kolejnym dekretem (nr 9) była Instrukcja dla księży w sprawie dyspens małżeńskich. Dotyczyła ona głównie problemu zawierania małżeństw przez osoby spokrewnione.

Następnym dekretem (nr 10) był ustanowieniem zasad egzaminacyjnego sprawdzania wiadomości i zdatności księży, którzy aspirują, żeby zostać proboszczami.

Do księży skierowany był też dekret (nr 18) zawierający wytyczne, jak postępować z osobami, które chcą przystąpić do Kościoła katolickiego lub do niego wrócić.

Ścisłe instrukcje dla księży zawierał dekret (nr 20) korygujący układ stron brewiarza i wprowadzający doń dodatkowe modlitwy.

Niektóre dekryty miały charakter prawno-administracyjny, np. dekret (nr 25) o wymianie probostw między diecezjami, brneńską i ołomuniecką, dekret (nr 24) dot. Działalności Funduszu Velehradzkiego św. Cyryla i Metodego, Oznajmienie o instytucji Dziedzictwa Nepomuceńskiego (nr 23), dekret (nr 1) ustanawiający spirytuała dla sióstr szarytek w Ołomuńcu, dekret (nr 5) o Ustanowieniu oficjała i ławników sądu diecezjalnego oraz dekret (nr 29) o Urzędach dziekańskich.

W rozdziale IV przedstawiono treść dziewięciu spośród kilkudziesięciu listów arcybiskupa. Prawny wyraz miały listy do autorytetów Kościoła, np. pierwsza relacja do Rzymu lub list z 1864 r. do nuncjusza papieskiego w Wiedniu odnoszący się do naruszania Konkordatu. Z analizy treści listów, które arcybiskup przesłał jako *argumentum ad personam* lub ogłosił publicznie, wynika, że domagał się respektowania przez władze państwowe postanowień Konkordatu, w czym wyrażała się nie tylko dbałość o dobro Kościoła, ale także był to wyraz patriotyzmu. Uważał, że władza austriacka, odmawiając instytucjom kościelnym na Morawach wielu należnych im praw, ma na celu uzależnienie narodu pod względem politycznym, gospodarczym i kulturowym. Na szczególną uwagę zasługuje wspólny list biskupów z Austrii i Węgier, w którego przygotowaniu arcybiskup Fürstenberg odegrał bardzo ważną rolę. Ten pięciopunktowy list dotyczył takich problemów jak wspomaganie towarzystw chrześcijańskich, rozszerzanie nauki religii, pomoc dla wydawnictw kościelnych i troska o lud, który znajdował się w trudnych warunkach.

Zusammenfassung

Die rechtlich-normative Aktivität des Kardinals Bedřich Fürstenberg, Erzbischofs von Olmütz

Das Leben und die Aktivität des Kardinals Bedřich Fürstenberg (1813-1892) fiel in die schwierige Zeit für die katholische Kirche. An der Wende zum 19. Jh. erfuhr die Kirche Repressionen/Verfolgung vonseiten der Anführer der Großen Französischen Revolution und anschließend von Napoleon Bonaparte, der zunächst ein Konkordat mit dem Apostolischen Stuhl abschloss (1801) und dies zu seiner Krönung vom Papst Pius VII. ausnutzte und nachher den Papst für fünf Jahre (1801-1814) internierte.

Der Wiener Kongress bestätigte den Papst als Oberhaupt des Kirchenstaats, gewährte jedoch den Monarchen die Vormachtstellung der Staatsmacht vor der Aktivität der Kirche.

Nachher kamen die sogenannten neuen Geistesströmungen in der Art des Liberalismus, Nationalismus und Sozialismus und zuletzt Kommunismus gemäß dem Manifest von K. Marx und F. Engels auf. Die marxistischen Tendenzen waren von antireligiösem und antikirchlichem Gepräge. Sie nahmen zu, als der Völkerfrühling 1848 in den meisten europäischen Ländern ausbrach.

In der zweiten Hälfte des 19. Jh. wurden der Kirche immer mehr Hindernisse in der österreichisch-ungarischen Monarchie von den Behörden in den Weg gelegt, mancherorts wurden sogar die kirchlichen Güter säkularisiert.

Kardinal Bedřich Fürstenberg wurde am 8. Oktober 1813 in Wien geboren. Seine Eltern gehörten dem Hochadel und übten vornehme Funktionen am Wiener Hof aus. Ihre Abstammung führten sie vom schwäbischen Herrscherhaus vom Beginn des 12. Jh.

Der junge Bedřich Fürstenberg besuchte die besten Schulen. Als er das Philosophiestudium aufnahm, beschloss er auch Priester zu werden. 1831 ging er in Wiener Priesterseminar. Ein Jahr später empfing er im Stephansdom vier niedrigere Weihen. Im Dezember 1835 schloss er das theologische Studium ab und wurde zum Diakon geweiht. Diese Funktion übte er in der Erzengel-Michael-Kirche in Olmütz aus. 1838 erlangte er nach früher abgelegten Prüfungen den Dokortitel der Theologie und übernahm das Pfarramt im österreichischen Harbach, das er fast fünf Jahre lang inne hatte. Nachher wurde er zum Pfarrer in Kremsier und Domherr in Olmütz genannt. Ab

1842 war er auch Mitglied des bischöflichen Rats und Konsistoriumsassessor. In der Hauptstadt der mährischen Metropole, die auch zu Universitätsorten gehörte, erhielt er nacheinander die Stellen des Domarchivars und wurden ihm meinungsbildende Aufgaben zur Tätigkeit der Theologischen Fakultät anvertraut. Am 6. Juni 1853 wurde er zum Erzbischof gewählt und nach drei Monaten im Veitsdom feierlich zum Bischof geweiht.

Bereits am Tag der Bischofsweihe gab er einen Hirtenbrief heraus, in dem er die Priester aufforderte, einen besonderen Wert auf die Bildung der Jugend, die Bindung an den Apostolischen Stuhl, aber auch auf die Loyalität gegenüber der kaiserlichen Macht zu legen. Das gläubige Volk bat er hingegen, auf seine Priester zu hören und den von den falschen Propheten verbreiteten Lügen nicht zu folgen.

In der Tätigkeit des Erzhirten lassen sich folgende Schwerpunkte unterscheiden:

1. Die Sorge für zunehmende Priesterberufungen, Bildung der männlichen Jugend zu Priestern im Olmützer Priesterseminar sowie Entwicklung der theologischen Fakultät an der Palacký-Universität. Um diese Ziele zu erreichen, ließ er viele Verordnungen erlassen, die die Lebensbedingungen in den genannten Einrichtungen verbesserten.
2. Reaktivierung der sogenannten Kleinseminare, d.i. der achtjährigen Schulen für die Knaben, die weiter lernen könnten, um Priester oder Mitglied eines Chors für liturgischen Gesang zu werden. Der Erzbischof gründete vier solche Seminare.
3. Die Sorge für die Erziehung der weiblichen Jugend. Der Erzbischof gründete viele Mädchenschulen, und deren Führung den Schwesterorden anvertraute (Franziskanerinnen, den Barmherzigen Schwestern, Dominikanerinnen und Schwestern anderer Orden).
4. Propagierung der Pilgerfahrten zu heiligen Stätten in Mähren, nach Velehrad, Svatý Kopeček, Svatý Hostýn, Frýdek und Chrzciny wie auch im Ausland – nach Rom, Lourdes, Fatima, Tschenstochau und in das Heilige Land.
5. Fürsorge für Volksmissionen. Derartige Missionen wurden vom Erzbischof bereits 1854 angefangen. Sie bestanden aus lokalen kirchlichen Feierlichkeiten mit Teilnahme des Bischofs, was sich bei der Anregung und Erneuerung des katholischen Glaubens sehr wirksam erwies.
6. Förderung der Priestermissionen in die Überseeländer, in Afrika und Amerika.
7. Förderung der katholischen Handwerker- und Arbeitervereine.
8. Entwicklung der Heiligenverehrung.

Die rechtlich-normative Tätigkeit des Erzbischofs beruhte *sensu stricto* darauf, dass er viele Zehnte Dekrete erließ. Der Verfasser vermochte 33 davon zu finden. Jene gefundenen Dekrete lassen sich in vier thematische Teile gliedern.

1. Entscheidungen zur Geisteserneuerung in der Erzdiözese.

An erster Stelle soll man die Entscheidungen zum Fasten aus dem Jahr 1854 (Nr. 11). Der Erzbischof nannte darin alle Fastentage und bestimmte, an welchen von ihnen man sich von Fleischverzehr zurückhalten muss.

Anschließend ist das Dekret (Nr. 13) beachtenswert, in dem der Erzbischof die Ablässe für die Kongregation der Unbefleckten Empfängnis - der Marienbruderschaft in Olmütz erklärte. Dazu fügte er das Dekret von Pius IX. bei. Der Papst wünschte der Bruderschaft, dass sie in die Kraft anwächst und den Nutzen bringt.

Der Erzbischof verbreitete den Kultus von Kyrill und Method. Das Jahr 1863 erklärte er für das Jubiläumsjahr, anlässlich des tausendsten Jahrestags, als die Brüder von Soluna angekommen waren. In einem besonderen Dekret (Nr. 19) ermächtigte er die Beichtväter in der ganzen Erzdiözese Ablässe zu erteilen und bestimmte dessen Bedingungen.

Einige Dekrete, die den Heiligenkult verstärken sollten, gehörten nicht ihm, sondern sie propagierten die päpstlichen Entscheidungen. Ein Beispiel dafür kann das Dekret (Nr. 32), das Franziskus Salesius zum Kirchenlehrer erklärt.

In zwei Dekreten (Nr. 15 und 16.) brachte der Erzbischof Johannes Sarkander zur Erinnerung und gab allgemein Bescheid, dass dieser Diener Gottes mit dem Dekret vom Papst Pius IX. seliggesprochen wurde.

Ein wichtiges Ereignis in der Kirchengeschichte war die Einberufung des I. Vatikanischen Konzils im Jahre 1868 vom Papst Pius IX. Zum Schluss des Konzils verkündete Pius IX. die päpstlichen Ablässe. Erzbischof Fürstenberg erließ dann das Dekret (Nr. 27) über die Ablässe in seiner Erzdiözese, das sich die Entscheidungen des Papstes zum Vorbild nahm.

Anlässlich des 25. Jahrestags des Pontifikats forderte der Erzbischof in einem feierlichen Dekret (Nr. 28) den Klerus und die Gläubigen, dieses Jubiläum zu feiern. Der Erzbischof war dem Apostolischen Stuhl außerordentlich ergeben. Er veranstaltete in Mähren nicht nur Geldsammlungen, sondern er warb zur Verteidigung des Kirchenstaates. Pius IX. verlieh ihm den Titel Päpstlicher Thronassistent und Leon XIII. Erhob ihn am 12. Mai 1879 zum Kardinalpriester.

Aus Sorge um Erhebung des Geisteslebens in der Diözese erließ der Erzbischof das Dekret u.d.T. „Empfehlung eines Musikwerks“. Er empfahl darin, für die Karwoche die Musikstücke vom Passionsbuch vorzutragen, das von Jan Škroup, Chormeister an der Kreuzherrenkirche in Prag veröffentlicht wurde.

Es wäre noch das Dekret (Nr. 21) hinzufügen, das einen Verbreitungsverbot für das gottlose und gotteslästerliche Buch von Ernst Renan über das Leben Jesu Christi bildete.

2. Direktiven zum kirchlichen Schulwesen.

Die Gruppe von diesen Dekreten fängt mit einem Schreiben an, das sich auf Ernennungen von Oberassistenten an der theologischen Fakultät in Olmütz bezieht (Nr. 2, An. 2). Anschließend erschien das Dekret zum Zustand der öffentlichen Schulen und des Religionsunterrichts darin (Nr. 7). Der Erzbischof verordnete, dass die eifrigen Lehrer ihm vorgestellt werden sollten, damit er ihnen eine persönliche Note ausstellen und sie dem Kultusministerium in Wien vermitteln könnte. Dieser Gruppe von Dekreten kann man überdies die Mitteilung zu Bedingungen für Aufnahme der Schüler an das Seminar in Kremsier (Nr. 14) sowie Entscheidungen für die Förderung des Religionsunterrichts (Nr. 33) zurechnen, in denen der Kardinal die Priester aufforderte, ihm Bescheid zu geben, falls die Staatsbehörden deren Recht auf Religionsunterricht verletzt.

3. Dekrete, die der Bestärkung der Gläubigengemeinschaften in allen Lebensbereichen dienen sollten.

Es ist hierbei das Dekret zu nennen, das den Gründungsbrief für die Einführung der Gesellschaft Jesu auf Velehrad bildete (Nr. 4, An. 4). Später schloss der Erzbischof mit der Vermittlung von der Gesellschaft zur Förderung der Olmützer Erzdiözese, die er selbst gegründet hatte, einen Vertrag mit der Gesellschaft Jesu ab, in dem er den Jesuiten Bauwerke und Ackerfelder innerhalb der Umfassungsmauer von Velehrad überwies.

Aus Sorge um Bestärkung der Gläubigengemeinschaften erließ der Erzbischof das Dekret (Nr. 3), das sich auf die Erteilung von Altarsprivilegien sowie Indulgenzen den ihm unterstellten Kirchen und Kapellen bezog.

Von einem ähnlichen Charakter war das Dekret (Nr. 6), das die Einrichtung von Privatkapellen von Priestern und Laien erlaubte. Der Erzbischof regelte darin, welcher Personenkreis die Erlaubnis für den Kapellenbau erhalten kann. Diese Regelung

benutzten in erster Linie die Priester in gehobenem Alter, aber auch wohlthätige Pensionen und Rentnerhäuser.

4. Dekrete an die Priester in Bezug auf die gehaltene Liturgie, Rituale und Zuführung des Volkes zur Frömmigkeit.

Der Erzbischof, nachdem er eine positive Beurteilung des Apostolischen Stuhls erhalten hatte, erließ ein Dekret (Nr. 6), das allen Priestern der Erzdiözese (sowie den zur Beichte berechtigten Mönchen) erlaubte, die Generalabsolution und das mit dem vollen Ablass verbundene Segen zu erteilen, falls der Sterbende Reue für Sünden ausdrücken und fromm den Namen Jesu rufen werde.

Ein weiteres Dekret (Nr. 9) war die Anweisung für die Priester zu Ehedispensen. Sie betraf vornehmlich die Frage der Eheschließung unter den Verwandten.

Das nächste Dekret (Nr. 10) bestimmt die Regel der Examensprüfung von Kenntnissen und Tauglichkeit der Priester, die sich um ein Pfarramt bewerben.

An die Priester wandte sich auch das Dekret (Nr.18), das die Anweisungen enthielt, wie man mit den Personen umgehen sollte, die der katholischen Kirche beitreten oder zur Kirche zurückkehren möchten.

Enge Vorschriften für die Priester enthielt das Dekret (Nr. 20), das die Seitenanordnung im Brevier korrigierte und zusätzliche Gebete darin einführte.

Manche Dekrete waren von rechtlich-administrativem Charakter, z. B. das Dekret (Nr. 25) über den Austausch von Pfarreien zwischen den Diözesen Brünn und Olmütz, das Dekret (Nr. 24) zur Tätigkeit der Velehrader Stiftung St. Kyrill und Method, Mittelung über die Einrichtungen des Nepomuk-Erbes (Nr. 23), das Dekret (Nr. 1), das einen Spiritual für die Barmherzige Schwestern in Olmütz benennt, das Dekret (Nr. 29), das einen Offizial und Schöffen für das Diözesengericht benennt sowie das Dekret (Nr. 29) über Dekansämter.

Im Kapitel IV wurde der Inhalt von neun unter den mehreren Zehnten der erzbischöflichen Briefe dargestellt. Von rechtlichem Charakter waren die Briefe an die Autoritäten der Kirche, z. B. der erste Bericht an Rom oder der Brief von 1864 an den päpstlichen Nuntius in Wien, der sich auf die Verletzungen des Konkordats bezog. Von einer Analyse der Briefinhalte, die der Erzbischof als *argumentum ad personam* schickte oder öffentlich erscheinen ließ, ergibt sich, dass er die Bestimmungen des Konkordats von den Staatsbehörden zu respektieren anforderte, worin nicht nur die Fürsorge um das Kirchenwohl, sondern auch der Patriotismus zum Ausdruck

kam. Er war der Meinung, dass die österreichische Macht, indem sie den kirchlichen Einrichtungen in Mähren viele gehörige Rechte verweigert, sich die politische, wirtschaftliche und kulturelle Abhängigkeit des Volkes zum Ziel setzt. Eine besondere Beachtung gebührt ein gemeinsamer Brief der Bischöfe von Österreich und Ungarn, an dessen Vorbereitung Erzbischof Fürstenberg eine wesentliche Rolle erfüllte. Dieser Brief befasste sich in fünf Punkten mit der Förderung der christlichen Vereine, Erweiterung des Religionsunterrichts, Hilfe für Kirchenverlage sowie mit der Sorge für das Volk, das unter schwierigen Bedingungen lebte.

Summary

Legal-normative activities of Cardinal Bedřich Fürstenberg, The Archbishop of Olomouc

Lifetime of Cardinal Bedřich Fürstenberg (1813 – 1892) coincided with hard times for the Catholic Church. At the turn of XVIII century, the church underwent repressions by the leaders of the French Revolution and then by Napoleon Bonaparte himself. He signed concordat with the Holy See in 1801 and made the Pope Pius VII to take part in his coronation for French Emperor and then he imprisoned him for five years (1801 – 1814).

The Congress of Vienna confirmed the Pope to be the head of the Papal State but also granted the monarchs the primacy of state power over the church's.

Also some new intellectual currents emerged in the period such as liberalism, nationalism, anarchism and socialism and then finally communism based on the manifesto of K. Marx and Fr. Engels. The Marxist movements had definitive any-religion and anti-church character. They increased in 1848 with the outbreak of Spring of Nations in Europe.

In the second half of XIX century the authorities of Austro-Hungarian Monarchy applied increasing strict legal discipline towards the Church even up to secularisation of its demesne locally.

Cardinal Bedřich Fürstenberg was born on the 8th of October 1813 in Vienna. His parents belonged to a wealthy noble family and fulfilled important court functions in Vienna. He descended from rulers of Swabia from the beginnings of XII century.

Young Bedřich Fürstenberg obtained the best possible education. When he started his philosophy studies, he decided to become a priest. He entered Vienna Seminary in 1831. Year later he took first four minor orders in St. Stephen's Cathedral. December 1835 he graduated from Theology Faculty and was ordained a dean. He served his function in St. Michael's Church in Olomouc. In 1838 he passed his doctor's exams gaining the title of Doctor of Theology. He took his parish as a parson in an Austrian town, Harbach when he spent almost five years. Then he was convened a parish priest in Kromierzyż and also became a canon of Olomouc Chapter. Since O 1842 he had

been also a member of Bishop's Council and Assessor of the Consistory. In the Capital of Moravian Archdiocese, being also a university centre, he was given the new functions – including the post of Archivist of the Chapter House – he was also an opinion-forming person of Theology Faculty. He was elected the Olomouc Archbishop on the 6th of June 1853 and three months later he was ceremoniously ordained a bishop in St. Vaclav's Cathedral.

Already in the day of his consecration the Archbishop issued his first letter appealing to the priests to pay special attention to education of youth, to sustain links with the Holy See and also to be loyal towards the Emperor's authority. He also asked the Faithful to obey their priests and not to submit to lies of false prophets.

There are following priorities of the Archbishop we can distinguish:

1. Care of priesthood calls, education of male youth for priests in Olomouc Seminary and development of the Faculty of Theology at Palacki University. He issued numerous decrees to improve the above mentioned institutions financially to complete the tasks.
2. Reactivation of, so called, small seminaries or eight-years schools for boys who could learn on to become priests or a member of a religious choir. The Archbishop established four of such seminaries.
3. Care of upbringing of female youth. The Archbishop established many schools for girls and let nuns to run them (Franciscan Sisters, Daughters of Charity, Dominican Sisters, and sisters of other convents).
4. Propagation of pilgrimages to holy places in Moravia – to Velehrad, Holy Hostyń, Saint Kopeczek, Frýdek and Chrzciny, and also abroad – to Rome, Lurd, Fatima, Częstochowa and the Holy Land.
5. Care for common missions. The Archbishop started such mission as early as in 1854. They consisted of local church ceremonies with participation of Bishop which turned out to be very efficient in inciting and restoration of Catholic faith.
6. Supporting of overseas missions in Africa and America.
7. Supporting of Catholic guilds of craftsmen and workers.
8. Developing of the Church Saints' cult.

Sensu stricto, the legal-normative activities of the Archbishop were based on issuing several dozens of decrees. The Author has managed to discover thirty three of them. The discovered decrees can be divided into four categories:

1. Resolution on spiritual revival in the Archdiocese.

Firstly, there is a Resolution on fast from 1854 (No. 11). The Archbishop specified fast days and specified during which ones the faithful should refrain from eating meat.

Secondly, there is another interesting decree (No. 13) in which the Archbishop announced indulgences for the Sodality of the Immaculate Conception of Marians from Olomouc. He added to it the decree of Pope Pius IX. The Pope wished the Congregation of Marian Fathers to grow prosperous and useful.

The Archbishop spread the cult of Saints Cyril and Methodius. He announced 1863 the Jubilee Year, a thousand-year anniversary of the arrival of saint brothers from Solun to Moravia. In a separate decree (No. 19) he authorized confessors to grant indulgences and stated the conditions.

Some decrees announced to strengthen the cult of saints was not his own but popularized the Pope's resolutions. The example is the decree (No. 32) announcing St. Francis Salezy a teacher of the Church.

In two next decrees (Nos. 15 and 16) the Archbishop recalled the memory of Jan Sarkander and announced publicly that this God's servant had been proclaimed blessed by decree of the Pope Pius IX.

The Vatican Council I gathered by the Pope Pius IX was an important event in the history of the Church. The Olomouc Bishop took part in its proceedings. By the end of it, the Pope announced papal indulgencies. The Archbishop Fürstenberg thus announced his decree (No. 27) on indulgences in his Archdiocese followed the example of papal resolutions.

On the twenty-fifth anniversary of Pius IX pontificate, the Archbishop called for the priesthood and the faithful in a ceremonial decree (No. 28) to celebrate the jubilee. The Archbishop was deeply devoted to the Holy See. Not only he arranged money collections on Moravia but also recruitments for defence of The Holy State. The Pope Pius IX granted him a title of „The Assistant of Papal Throne“, and Leon XIII made him a Cardinal on the 12th of May 1879.

For the purpose of uplifting of spiritual life in the Archdiocese, the Archbishop issued the decree titled „Recommendation of Musical Work“. He recommended the performance of musical works from a Passion Book published by Jan Skarup, the Master of musical ensemble of metropolitan Cathedral in Prague during the Passion Week.

Another decree (No. 21) forbids the distribution the godless and blasphemous book of Ernest Renan on the life of Jesus.

2. Decrees on ecclesiastical education.

The group of such decrees proceeds a letter on nominations of tutors at the Faculty of Theology in Olomouc (No. 2 annex 2). The next one was a decree on the state of public schools and the level of religion teaching there (No. 7). The Archbishop ordered all ardent teaches were presented to him personally, to give them his personal mark and pass it to the Ministry of Education in Vienna. In this group we can include his Announcement on conditions of admission the candidates to Kromierzyžu Seminary (No. 14) and Resolutions on support for religion teaching (No. 33) in which the Cardinal appealed to the priest to inform him on every account the state authorities transgress their rights and forbid them to teach religion.

3. Decrees issued to strengthen religious communities in all spheres of life.

There is one important decree, a founding letter for Society of Jesus in Velehrad (No. 4, annex 4). Later on through The Society of Support for Olomouc Archdiocese, he himself had established, the Archbishop entered into a contract with the Society of Jesus which stated he vested Jesuits buildings and farm lands inside the walls of Velehrad.

In order to strengthen the religious community the Archbishop issued a decree (No. 3) on altar privileges and indults for churches and chapels under his jurisdiction.

The next decree (No. 6) had similar character and was a consent to start private chapels by priests and laymen. The Archbishops stated what group of people can be granted a permit for building a chapel. The right was mostly exercised by priest advanced in years and also charity pensions and pensionary houses.

4. Decrees addressed to priests on liturgy, rites and leading people to religiousness.

After obtaining a positive opinion from the Holy See, the Archbishop issued a decree (No. 8) allowing all priest from the Archdiocese (including monks who had legal right of confessing) to grant general absolution and blessing with complete indulgence when a dying man expressed his repentance and would call Jesus name in devout fashion.

The following decree (No. 9) was an Instruction for priests on martial dispensations. It mostly concern marriages of closely related persons.

The next decree (No. 10) referred to rules of exams for knowledge and capability of priests who aspired to be parsons.

The decree (No. 18) was also addressed to priests and contained guidelines for procedures in cases of persons who wanted to join the Catholic Church or to come back to it.

Strict rules for priests contained the decree (No. 20) correcting the breviary pages arrangement and introducing additional prayers into it.

Some decrees were of legal – administrative character, a decree (No. 25) for example on exchange of parsonages between Brena and Olomouc Dioceses , decree (No. 24) on St Cyril and Methodius Velehrad Fund, Announcement on Nepomuceno Heritage institution (No. 23), decree (No. 1) establishing a spiritual guardian for Sisters of Charity on Olomouc, decree (No. 5) on Establishment of Official and Assessors of Diocese Court and decree (No. 29) on Dean Offices.

In Chapter VI the contents of nine of several dozen letters of the Archbishop was presented. There are some legal letters for prominent figures of the Church including a first report to Rome of a letter from 1864 to Papal Nuncio in Vienna on breaching the Concordat. From the analysis of the letters the Archbishop sent as *argumentum ad personam* or announced in public, it is clear he demanded from state authorities to obey the provisions of the Concordat thus not only expressing care about the Church but also his patriotic attitude. He thought the Austrian authority, denying Moravian church institutions many of their due rights, has an agenda to subordinate the nation politically, economically and culturally. One of the most important pieces of evidence is a common letter of Bishops from Austria and Hungary in preparation of which the Archbishop Fürstenberg played an eminent role. This five-points letter raised such issues like support of Christian societies, increase of religion teaching, help for church publishers and care for people in difficult conditions.